

Форма № 09/18

Затверджена рішенням вченої ради ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01 2019 р.

Голова НМР Н. М. Кольцун Н. М. Кольцун

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОТЕХНОЛОГІЇ ТРЕНІНГУ КРЕАТИВНОСТІ**

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань для всіх галузей знань
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність для всіх спеціальностей
(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))

освітня програма для всіх освітніх програм
(спеціалізація) (назва освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

Ізмаїл – 2019

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

Васильєва О.А.

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою загальної та практичної психології

протокол № 6 від 09.01.2019

Завідувач кафедри Л.О.Прокоф'єва

(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету
української філології та соціальних наук

Циганок І.Б.

(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми:

Жоха Світлана Петрівна, викладач кафедри
загальної та практичної психології.

Рецензент програми:

Кічук Антоніна Валеріївна, кандидат
психологічних наук, доцент кафедри
загальної та практичної психології

© Жоха С.П., 2019

© ІДГУ, 2019

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
Модулів: 1	20	
Загальна кількість годин: 120	Практичні заняття:	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 4	-	-
Семестр: 7	Лабораторні заняття:	
Тижневе навантаження (год.):	-	
- аудиторне: 2	Семінарські заняття:	
- самостійна робота: 6	28	
Форма підсумкового контролю: залік	Консультації:	
Мова навчання: українська	-	-
	Індивідуальні заняття:	
	-	-
	Самостійна робота:	
	72	

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: креативність як компонент творчої особистості.

Метою вивчення дисципліни є: усвідомити креативність в собі і розвинути її. Розвиток здатності учасників знаходити нові нестандартні (креативні) вирішення завдань; налагодження комунікативних зв'язків усередині групи.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін «Загальна психологія» та «Практикум з групової психокорекції».

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Філософія», «Психологія особистості», «Педагогіка», «Психологія творчості».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. **Знання:** знати основні особистісні та пізнавальні параметри, які складають структуру креативності.

2. **Уміння:** долати стереотипи сприймання і мислення, визначивши їх, проробивши ситуації, в яких стереотипи мислення заважають розгортанню креативного процесу; долати загальноприйняті схеми мислення; висловлювати ідеї навіть тоді, коли вони здаються нереальними, навіть безглуздими; володіти спостережливістю, вміти помічати найдрібніші деталі предметів і явищ навколишнього світу, встановлювати відмінність та схожість між віддаленими класами предметів; бути відкритим для нового досвіду, вміти побачити нове;

змінювати функції, знаходити несподівані способи використання предметів; прийняти багатоваріантність підходів і поглядів, навіть тих, які суперечать власним переконанням; мати незалежність поведінки, поєднаною з повагою до інших; ризикувати, експериментувати; поєднувати нове з попереднім особистим досвідом і досвідом інших; прислухатися до інтуїції та свого внутрішнього світу.

3. *Комунікація*: використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій з питань креативності; бути відкритим для нового комунікативного досвіду; мати незалежність поведінки, поєднаною з повагою до інших; створювати умови для комунікації із представниками різних вікових і соціальних груп.

Автономність та відповідальність: виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Психологічний тренінг: поняття, історія, принципи.	2	2	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
2.	Психологічний зміст взаємодії у тренінговій групі	2	2	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
3.	Вивчення потреби у тренінгу креативності	2	2	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
4.	Планування і дизайн тренінгу креативності	2	2	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
5.	Компоненти тренінгу креативності	2	2	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
6.	Практикум проведення тренінгу	38	10	28	-	-	-	28	-	-	-	-	-	-	-
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Разом:		48	20	28	-	-	-	72	-	-	-	-	-	-	-

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Психологічний тренінг: поняття, історія, принципи.

Поняття «тренінг». Тренінг як один з методів активного навчання. Тренінг як спосіб перепрограмування моделей поведінки людини. Тренінг як засіб цілеспрямованої зміни групи або організації. Передісторія тренінгу: ритуали підвищення і зміни статусу в традиційному суспільстві, релігійні церемонії і

месмеризм. Поняття “лімінальність” і “комунітас” (В. Тернер). Групові форми роботи з метою навчання, корекції поведінки і надання підтримки (Я. Морено, Дж. Пратт, К. Левін). Переваги групової форми тренінгу. Принципи тренінгу: добровільність участі, рівноправність, активність, конфіденційність, дослідницька позиція.

Тема 2. Психологічний зміст взаємодії у тренінговій групі.

Феномен малої групи. Групові ролі і норми. Згуртованість і конкуренція у групі. Психологічний опір у тренінгу. Лідерство і його типи. Авторитет тренера, інфантилізація і псевдопасивність поведінки учасників як фактори підвищення засвоюваності навчального матеріалу. Стадії розвитку групи. Соціально-психологічна структура групи. Задачі тренінгу й оптимальна структура групи.

Тема 3. Вивчення потреби у тренінгу креативності.

Основні моделі задоволення потреб учасників. Підхід, орієнтований на сприяння успішній кар'єрі в організації. Підхід, орієнтований на розвиток компетентності. Підхід, орієнтований на рішення конкретної проблеми. Підхід, орієнтований на встановлення невідповідності актуальних знань, умінь, навичок успішному виконанню певної діяльності. Вивчення документів, інтерв'ю і спостереження як основних способів одержання інформації про потреби клієнта у тренінгу. Типові питання: Кого учити? Навіщо? Чому учити? Коли і протягом якого часу? Де? Як? Визначення завдань тренінгу як результат вивчення потреби в тренінгу креативності.

Тема 4. Планування і дизайн тренінгу креативності.

Уточнення задач і складання плану тренінгу. Планування часу (складання розкладу). Резерв часу і резерв вправ. Планування технічного оснащення аудиторії і використання наочних засобів навчання. Розподіл функцій і планування взаємодії між тренерами. Визначення орієнтирів для спостереження за учасниками у процесі виконання завдань. Планування дій тренерів під час перерв. Підготовка посібника і дидактичного матеріалу для учасників. Складання конспекту для викладача. Планування процедури початку і завершення тренінгу.

Тема 5. Компоненти тренінгу креативності.

Презентація (міні-лекція), інструктаж і коментарі тренера. Питання і відповіді. Групова дискусія. Вправи. Демонстрації. Тестування. Брейнстормінг. Рольові ігри. Ділові ігри. “Case study”. Читання посібника. Підготовка і захист проєктів.

Тема 6. Практикум проведення тренінгу.

Початок тренінгу. Роль розминки. Керування роботою учасників. Стимулювання активності й апробування нових варіантів поведінки. Методика втручання. Види підведення підсумків. Організація відеозйомки і відеоперегляду. Музика у тренінгу. Використання звукових сигналів і сигнальних жестів. Групові правила роботи і групові ритуали. Важкі ситуації в роботі з групою і з окремими учасниками. Театралізоване завершення тренінгу. Зворотний зв'язок. Використання гештальпідходу, психодрами, трансактного аналізу, арттерапії, піскової терапії, елементів музичної, танцювальної та ігрової терапії у розвитку креативних процесів особистості.

5.2. Тематика семінарських занять

ТЕМА 1. Вступ. Очікування. Знайомство. Мета, завдання. Принципи і правила роботи.

ТЕМА 2. Групова робота. Виконання завдань в малих групах. Вправи на усвідомлення кожним учасником групи свого досвіду життя.

ТЕМА 3. Вправа на усвідомлення проявів креативності. Вправа на усвідомлення бар'єрів креативності. Вправа «Мікрофон».

ТЕМА 4. Групова робота. Виконання завдань в малих групах. Вправи на розвиток асоціативного мислення, гнучкість і швидкість думки. Вправа на розвиток уяви, а також здатності бачити різні сторони однієї проблеми. Вправа на розвиток гнучкості мислення.

ТЕМА 5. Групова робота. Виконання завдань в малих групах. Мозковий штурм.

ТЕМА 6. Групова робота. Виконання завдань в малих групах. «Я - творча особистість»

ТЕМА 7. Групова робота. Виконання завдань в малих групах. Вправи на розвиток креативності і креативних здібностей.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка до лекційних та семінарських занять	20	Конспект
2.	Підготовка до проміжного контролю	4	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань: - опрацювання різних вправ; - підготовка реферату; - робота із щоденником самопостереження	20 10 18	Аналіз вправ Реферат Щоденник самопостереження.
	Разом	72	

Тематика індивідуальних завдань

1. Партнерське спілкування.
2. Сензитивність.
3. Ефективні телефонні переговори.
4. Тренінг розвитку креативності.
5. Тренінг подолання міжособистісних конфліктів.
6. Тренінг контролю гніву.
7. Тренінг емпатії.
8. Тренінг ефективного продажу товарів.
9. Тренінг асертивності.

10. Тренінг педагогічного спілкування.
11. Тренінг формування команд.
12. Тренінг самоствердження.
13. Тренінг впливу та протистоянню впливу.
14. Мотиваційний тренінг.
15. Тренінг ефективної роботи з часом.
16. Тренінг попередження міжособистісних конфліктів.
17. Танцювально-експресивний тренінг.
18. Тренінг ефективної взаємодії молодого подружжя.

Тематика рефератів

1. Презентація (міні-лекція), інструктаж і коментарі тренера як компоненти тренінгу.
2. Групова дискусія, вправи, демонстрація як компоненти тренінгу.
3. Тестування, брейнстормінг, ділові ігри як компоненти тренінгу.
4. Рольові ігри, «Case study».
5. Підготовка і захист проектів як компоненти тренінгу.
6. Організація психологічного тренінгу, її складові.
7. Стандарти тренерської роботи при проведенні тренінгу.
8. Індивідуальний стиль роботи під час тренінгу.
9. Оцінка ефективності тренінгу.
10. Оцінка ефективності тренінгу за допомогою опитування учасників.
11. Організація відеозйомки і відеоперегляду.
12. Музика у тренінгу.
13. Використання звукових сигналів і сигнальних жестів.
14. Групові правила роботи і групові ритуали.
15. Важкі ситуації в роботі з групою і окремими учасниками.
16. Театралізоване завершення тренінгу та особливості його проведення.
17. Уточнення задач і складання плану тренінгу.
18. Планування часу (складання розкладу).
19. Резерв часу і резерв вправ.
20. Планування технічного оснащення аудиторії і використання наочних засобів навчання.
21. Розподіл функцій і планування взаємодії між тренерами.
22. Визначення орієнтирів для спостереження за учасниками у процесі виконання завдань.
23. Планування дій тренерів під час перерв.
24. Підготовка посібника і дидактичного матеріалу для учасників.
25. Фази тренінгу та їх характеристика.
26. Планування процедури початку і завершення тренінгу.
27. Принцип тренерського моделювання.
28. Форми та види психодрами.

Результати власного індивідуального дослідження студенти презентують на семінарських заняттях відповідно темам. Щоденники самоспостереження здаються перед проміжним контролем.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.

6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.

6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюється робота студента на семінарських заняттях під час проведення групової роботи, роботи в малих групах та індивідуальної роботи, результати індивідуальної самостійної роботи за темами дисципліни, а також якість виконання студентом індивідуального завдання і ведення щоденника самоспостереження.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два питання, одне з яких теоретичне, інше практичне, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом з сучасних теорій групової роботи, а також вміння застосовувати ці знання при організації і проведенні тренінгу креативності.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Проаналізуйте сучасні підходи до типології тренінгів.
2. Розкрийте особливості власної емоційної сфери.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. *Шкала та схема формування підсумкової оцінки*

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. *Критерії оцінювання під час аудиторних занять*

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних

	запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Опрацювання різних вправ	5
Реферат	5
Робота із щоденник самопостереження.	5

- Критеріями оцінювання опрацювання різних вправ є вміння студента підібрати вправи згідно меті та завданню розвиваючої роботи, ефективно їх використовувати. Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання роботи із щоденником самопостереження є здатність студента до самоаналізу.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу

теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки. Вміння відстежувати та рефлексувати про власні відчуття і процеси.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Вачков И.В. Метафорический тренинг. М., 2005.
2. Гатанов Ю.Б. Курс развития творческого мышления. Вып. №1-4. СПб., 2002.
3. Гиппиус С.В. Тренинг развития креативности. Гимнастика чувств. СПб., 2001.
4. Грановская Р.М. Творчество и конфликт в зеркале психологии. СПб., 2006.
5. Горбатова Е. А. Теория и практика психологического тренинга: Учеб. пособие. - СПб.: Речь, 2008. - 320 с.
6. Грегг М. Тайный мир рисунка. СПб., 2003.
7. Евтихов О. В. Практика психологического тренинга. - СПб.: Речь, 2007. - 256 с.
8. Ермолаева-Томина Л.Б. Психология художественного творчества. М., 2005.
9. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д., Грабенко Т.М. Практикум по креативной терапии. СПб., 2003.
10. Кинг Л. Тесты на креативность. СПб., 2005.
11. Кипнис М. Тренинг креативности. М., 2004.
12. Клег Б., Бич П. Интенсивный курс по развитию творческого мышления. М., 2004.
13. Колошина Т.Ю., Трусъ А.А. Арт-терапевтические техники в тренинге: характеристики и использование. Практическое пособие для тренера. - СПб.: Речь, 2010. - 189 с.
14. Мілютіна К. Теорія та практика психологічного тренінгу: Навч. посіб. - К.: МАУП, 2004. - 192 с.
15. Москаленко В. В. Соціальна психологія: Підручник. - К.: Центр навч. л-ри, 2005. - 624 с. 12.
16. Осипова А. А. Общая психокоррекция: Учеб. пособие для студ. вузов. - М.: ТЦ Сфера, 2002. - 512 с.
17. Психогимнастика в тренинге / Под ред. Н. Ю. Хрящевой. - СПб.: Речь, Институт Тренинга, 2004. - 256 с. 9.
18. Тесты, деловые игры, тренинги в управлении персоналом: Учеб. для студ. вузов / В. П. Пугачев. - М. : Аспект Пресс, 2003. - С. 285
19. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика: Пер. с нем. - 3-е изд. - М. : Генезис, 2007. - 267 с.

10.2. Допоміжні джерела

Бібліотека ІДГУ

1. Грецов А.Т. Лучшие упражнения для развития креативности. СПб., 2006.
2. Грецов А.Г. Тренинг креативности для старшеклассников и студентов. - СПб.: Питер, 2007 - 208 с.
3. Доснон О. Развитие креативности: креативность и обучение// Когнитивное обучение: современное состояние и перспективы. М., 1997.
4. Дубровская Н.В. Приглашение к творчеству. СПб., 2002.
5. Клименко Ю.Г. Театр как практическая психология. М., 1994.
6. Сахнофф Элейн. Разогревающие игры в психодраме / пер. В.Данченко., <let@danch.kiev.ua>(с) 1998.
7. Хрящева Н.Ю., Макшанов С.И. Тренинг креативности. СПб., 1999.
8. Хуторский А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения. М., 2003.
9. Юркевич В.С. Одаренный ребенок: иллюзии и реальность. Книга для учителей и родителей. М., 1996.

10.3. Интернет-ресурси

1. <http://vsetesti.ru/>
2. <http://www.voppsy.ru/>
3. <http://www.psychology.ru/>
4. <http://psychology.vuzlib.net/>
5. <http://www.psyche.ru/>
6. www.flogiston.ru/libraru
7. <http://azps.ru>
8. www.philosophy.ru/
9. www.psychologia